

เมื่อนำมาตรฐาน การบริหารคุณภาพ

ISQM มาใช้

จะเป็นประโยชน์อย่างไร?

เมื่อนำมาตรฐานการบริหารคุณภาพมาใช้ จะเป็นประโยชน์กับผู้ใช้งบการเงิน ผู้สอบบัญชี และระบบเศรษฐกิจอย่างไร ผู้สอบบัญชีหลายท่านคงมีคำถามเมื่อทราบว่ามีมาตรฐานการควบคุมคุณภาพระหว่างประเทศ (“ISQC”) ได้ถูกยกระดับเป็นมาตรฐานการบริหารคุณภาพระหว่างประเทศ (“ISQM”) ฉบับที่ 1 และ 2 ซึ่งสำหรับประเทศไทยนั้น สำนักงานสอบบัญชีในตลาดทุนจะเริ่มนำ ISQM มาใช้สำหรับการตรวจสอบงบการเงินที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 15 ธันวาคม 2565 เป็นต้นไป

ก่อนที่จะเรากันถึงถึงประโยชน์ของ ISQM เรามาชื่นชมและภูมิใจกับวิชาชีพของเราด้วยกันก่อนว่า วิชาชีพบัญชีได้รับความเชื่อถือจากสาธารณชนว่าเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ ผู้ประกอบวิชาชีพยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัดและปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ ทำให้ผู้ใช้ผลงานของผู้สอบบัญชีสามารถนำข้อมูลในรายงานทางการเงินไปใช้ตัดสินใจทางเศรษฐกิจได้อย่างมั่นใจ

การทำงานสอบบัญชีเป็นงาน “ให้ความเชื่อมั่น” จึงมีความจำเป็นที่มาตรฐานวิชาชีพต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิวัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งความคาดหวังของสังคมและผู้ใช้ผลงานของผู้สอบบัญชี และเพื่อให้อาชีพของเราเป็นที่ไว้วางใจและได้รับความเชื่อถือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการทำหน้าที่เผยแพร่และปรับปรุงมาตรฐานวิชาชีพให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ทำให้วิชาชีพของเรามีความน่าเชื่อถือในสายตาของสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงมาตรฐานการควบคุมคุณภาพที่กล่าวในบทความนี้ก็เป็นที่ไปเพื่อวัตถุประสงค์หลักดังกล่าว ประกอบกับปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในโลกของเรานั้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจและเทคโนโลยี ผู้สอบบัญชีและสำนักงานสอบบัญชีจึงต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติงานสอบบัญชีเป็นหนึ่งในวิธีการตอบสนองเพื่อให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลภายใต้สภาพแวดล้อมปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานวิชาชีพที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับวิธีการปฏิบัติงานในปัจจุบันจึงมีความจำเป็นเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ข่าวการล้มละลายหรือการทุจริตในบริษัทระดับโลกหลายแห่งทยอยออกมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ใช้งบการเงิน รวมถึงผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ทั้งหลาย ตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี ตลอดจนจนเรียกร้องให้สำนักงานสอบบัญชีแสดงความรับผิดชอบต่อกรณีทุจริตที่เกิดขึ้น ซึ่งคงจะเป็นเพราะสาธารณชนมีความคาดหวังกับวิชาชีพสอบบัญชีเป็นอย่างมาก International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำระบบการบริหารคุณภาพมาใช้ เพื่อตอบสนองต่อความคาดหวังของ Stakeholders ที่มีต่องานสอบบัญชี

การนำ ISQM มาใช้จะช่วยให้การบริหารจัดการคุณภาพงานสอบบัญชีเป็นไปใน “เชิงรุก” มากขึ้น และสามารถตอบสนองต่อความเสี่ยงและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้อย่างทันทั่วทั้งที่ โดยนำกระบวนการระบุและประเมินความเสี่ยงมากำหนดวิธีตอบสนองต่อความเสี่ยงให้เหมาะสมกับ Risk Profile ของแต่ละสำนักงานสอบบัญชี โดยกระบวนการติดตามความเสี่ยงจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการและตอบสนองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้สำนักงานสอบบัญชีสามารถพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพงานให้สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงที่แต่ละสำนักงานสอบบัญชีระบุและประเมินได้ ทั้งนี้ หลักการของ ISQM ดังกล่าวมีความยืดหยุ่นกว่ากรอบแนวคิดเดิมของ ISQC ที่มีลักษณะเป็นข้อกำหนดที่ทุกสำนักงานสอบบัญชีจะต้องปฏิบัติตาม ในขณะที่ความเข้มข้นของแนวปฏิบัติตาม ISQM จะขึ้นอยู่กับฐานความเสี่ยง (Risk-Based Approach)

นอกจากนี้ ISQM ยังมีการเพิ่มองค์ประกอบใหม่เข้าไปในมาตรฐาน อาทิสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสและยกระดับความน่าเชื่อถือของสำนักงานสอบบัญชี รวมทั้ง ISQM ได้ขยายการบริหารจัดการคุณภาพไปถึงทรัพยากรอื่น ๆ ในสำนักงานสอบบัญชีนอกเหนือจากทรัพยากรบุคคล เนื่องจากการให้บริการสอบบัญชีในปัจจุบันอาศัยทั้งความรู้ความสามารถของบุคลากรที่ทำงานร่วมกับระบบงานต่าง ๆ ทั้งในด้านเทคโนโลยีและวิธีการตรวจสอบ (Methodology) ซึ่งทรัพยากรดังกล่าวจะช่วยให้สำนักงานสอบบัญชีสามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานดังกล่าว ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ Stakeholders ต่าง ๆ ทั้งกิจการที่เป็นลูกค้างานสอบบัญชี ผู้ลงทุน ผู้สอบบัญชี สำนักงานสอบบัญชี ผู้ใช้งบการเงิน และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะที่ผู้อ่านรายงานทางการเงินจำนวนมากให้ความสำคัญกับคุณภาพงานของผู้สอบบัญชี

การที่สำนักงานสอบบัญชีมีกระบวนการระบุและประเมินความเสี่ยง รวมถึงกำหนดวิธีการตอบสนองต่อความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ Stakeholders มั่นใจได้ว่า สำนักงานสอบบัญชีจะปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และเกิดความเชื่อมั่นในรายงานทางการเงินที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีในสังกัด

การที่ ISQM สนับสนุนให้สำนักงานสอบบัญชีในตลาดทุนให้ข้อมูลต่อสาธารณชนเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีในรายงานความโปร่งใส (“Transparency Report”) นอกจากจะช่วยให้ Stakeholders มั่นใจในระบบการบริหารจัดการคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีแล้ว ยังช่วยให้สาธารณชนทราบถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องของงานสอบบัญชีก่อนที่จะออกรายงานการสอบบัญชีและตระหนักถึงคุณค่าของงานสอบบัญชีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การให้ข้อมูลตัวชี้วัดคุณภาพงานสอบบัญชี (Audit Quality Indicators) ใน Transparency Report ยังช่วยให้บริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีข้อมูลที่จำเป็นและเพียงพอในการคัดเลือกผู้สอบบัญชี โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านคุณภาพนอกเหนือจากการพิจารณาเพียงค่าบริการสอบบัญชี

การวางแผนและบริหารจัดการทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางเทคโนโลยี และทรัพย์สินทางปัญญาที่ใช้ในการปฏิบัติงานสอบบัญชี จะช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยลูกค้างานสอบบัญชีจะได้รับบริการที่มีคุณภาพ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในงานสอบบัญชียังช่วยสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ให้กับงานสอบบัญชี โดยสามารถตรวจจับความผิดปกติของข้อมูลทางการเงินเบื้องต้นได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจต่อผู้รับบริการแล้ว ยังช่วยส่งเสริมการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Skepticism) และการใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Judgment) ของผู้สอบบัญชีอีกด้วย

กระบวนการวิเคราะห์สาเหตุของข้อบกพร่อง (Root Cause Analysis) ที่ทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จะช่วยให้การแก้ไข (Remediation) เป็นไปอย่างทันทั่วทั้งที่ ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเข้าใจในข้อผิดพลาดและแก้ไขได้อย่างตรงจุด ซึ่งจะช่วยลดข้อผิดพลาดให้น้อยลงได้ในอนาคต

นอกเหนือจากประโยชน์ต่าง ๆ ที่กล่าวไปข้างต้น การที่สำนักงานสอบบัญชีใช้ระบบการบริหารคุณภาพตาม ISQM จะช่วยให้เกิดความยืดหยุ่นต่อสำนักงานสอบบัญชีทุกขนาด โดยสำนักงานสอบบัญชีสามารถปรับวิธีปฏิบัติ ความเข้มข้น และความละเอียดของแต่ละกระบวนการให้เหมาะสมกับขนาด ความเสี่ยง และปัจจัยต่าง ๆ ภายในสำนักงานสอบบัญชี และทำให้สำนักงานสอบบัญชีสามารถตอบสนองต่อความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสมและตรงจุดมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนอกจากจะช่วยเพิ่มคุณภาพของการปฏิบัติงานสอบบัญชี ยังสามารถเพิ่มมูลค่าของสำนักงานสอบบัญชีได้จากความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งการปรับปรุงดังกล่าวจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของสำนักงานสอบบัญชีขนาดกลางและขนาดเล็กได้ เนื่องจาก ISQC เดิมมีความยืดหยุ่นน้อยกว่า ISQM ทำให้สำนักงานสอบบัญชีขนาดกลางและขนาดเล็กต้องดำเนินการวางระบบการควบคุมคุณภาพทั้งหมดให้สอดคล้องกับ ISQC แม้ว่าสำนักงานสอบบัญชีจะไม่มีความเสี่ยงในเรื่องดังกล่าว ทำให้การปฏิบัติตาม ISQC ของสำนักงานสอบบัญชีขนาดกลางและขนาดเล็กมีต้นทุนโดยเปรียบเทียบที่สูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานข้างต้นจะช่วยให้สำนักงานสอบบัญชีสามารถพัฒนาคุณภาพตามความเสี่ยงที่เหมาะสมในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ การที่ ISQM มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ระบบเทคโนโลยี ร่วมกับทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ยังช่วยให้วิชาชีพสอบบัญชีมีความน่าสนใจและดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาประกอบวิชาชีพนี้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้สอบบัญชีในอนาคตได้ และส่งผลให้การดำเนินธุรกิจสอบบัญชีสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

โดย คณะทำงานศูนย์ติดตามความก้าวหน้าและการพัฒนาคู่มือ ISQM
ภายใต้คณะกรรมการวิชาชีพด้านการสอบบัญชี
สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

ที่มา :

<http://www.tfac.or.th/upload/9414/QHOM48gRfx.pdf>

<https://www.thesundaily.my/business/the-accountant-s-perspective-isqm-enhancing-accounting-firms-quality-practices-MX5617169>

<https://www.mercia-group.co.uk/mercias-news-and-blog/quality-control-for-audits-moves-to-quality-management/>

<https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAASB-ISQM-1-Basis-for-Conclusions.pdf>

